

THACHSA

Verenigingsblad IVN Súdwesthoeke

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond
én belangrijk de natuur is

Bestuur

Voorzitter	Ruud Oudega	06-53152059 r.oudega@gmail.com
Secretaris	Anneke Oudega-Gombert	06-51280564 ivnsudwesthoeke@outlook.com
Kandidaat Penningmeester	Chita Bos	chita-bos@ziggo.nl
Coördinator	Arnoud van de Ridder	06-30105981 arnoudvanderidder@gmail.com

Coördinatoren werkgroepen en overige taken

Wilde planten	Baukje Miedema	06-57621330 baukjemiedema@home.nl
Sneek	Ger Bosklopper	0515-420514 g.w.bosklopper@home.nl
Vlinders	Wybren Siemensma	0514-603106 w.siemensma@kpnplanet.nl
Vogels	Durk Venema	06-12723823 dj_venema@hotmail.com
Webmaster	Jan Tijsma (tijdelijk)	06-41498111 jtijisma@hetnet.nl
Redactie Thachsa en communicatie	Ria Brouwer	06-13281992 redactiethachsa@gmail.com
Contactpersoon district	Ruud Oudega	06-53152059 r.oudega@gmail.com

Secretariaat: Lutswâl 9, 8564HA Ruigahuizen
mail: ivnsudwesthoeke@outlook.com

Website: www.ivn.nl/afdeling/sudwesthoeke

Facebook: IVN Sudwesthoeke

Lidmaatschap

Lidmaatschap IVN € 20,00 per jaar. Huisgenootleden € 7,50 per jaar.

Donateurs minimaal € 12,50 per jaar. Leden en donateurs ontvangen de THACHSA tweemaal per jaar.

IBAN nummer: NL91RABO0349508429 t.n.v. IVN Súdwesthoeke.

De illustraties in deze Thachsa zijn gemaakt door Betty Schellevis-Guldemeester.
De foto's zijn van Jan Tijsma, Ria Brouwer en schrijvers van het betreffende stuk.

Van de redactie

Een nieuwe Thachsa met een bijzondere voorplaat. Dit schilderij van een landschap werd gemaakt door een van de kinderen die deelnamen aan de workshop landschap schilderen tijdens de Gaasterlandse Natuurweek. Voor meer schilderijen en een verslag zie elders in deze Thachsa.

Wat kun je deze keer nog meer lezen? Natuurlijk een aantal bestuurlijke zaken, waaronder de uitnodiging voor de Algemene Ledenvergadering op zaterdag 22 januari 2022.

Toen het corona-virus in de zomer wat minder actief was, konden weer activiteiten georganiseerd worden. Je kunt verslagen lezen van de plantenwerkgroep, de natuurwandelingen van Jan Tijsma, de vlinderwerkgroep, de Turegluur, werkgroep Sneek en de Gaasterlandse Natuurweek.

Bijzonder is het interview met ons lid en 'fûgelman' Ronald Schouten, dat we uit het Friestalige tijdschrift De Nije mochten overnemen. In het Fries, maar voor mij

als niet-Fries en een beetje Friestalig prima te lezen.

En weet je wat een plakker is? Ja, iemand die op een feestje (te) lang blijft. Maar het is ook een nachtvlinder. Lees erover in het verhaal van Adriaan en Thomas Hol.

In deze Thachsa ook aandacht voor het weer en de sterrenhemel. Lees erover in het verhaal van Arnoud van de Ridder over het weer rond het Oudemirdumerklif en het verslag over 'Sterren en sterrebylden'.

Op de laatste pagina's vind je het programma voor het komende jaar. En daarbij hopen we dat het corona-virus niet te veel roet in het eten gaat gooien.

Tot slot: je bijzondere aandacht voor de eindejaarsplantenjacht (pag. 6) en de ledenexcursie (pagina 7).

Ik wens je een paar plezierige leesurtjes met deze Thachsa. Wees blij met de natuur en blijf gezond!

Ria Brouwer

**INLEVERDATUM KOPIJ VOLGENDE THACHSA
VOOR 15 mei 2022 bij redactiethachsa@gmail.com**

Van de bestuurstafel

Voor u ligt weer een kleurrijke Thachsa met mooie verhalen en aankondigingen van evenementen en excursies. In meer of mindere mate was 2021 ook een ‘kleurrijk’ jaar met wisselende gezichten. De start van de vaccinatie tegen corona gaf de hoop dat er weer meer mogelijk was zoals excursies, lezingen en andere IVN-activiteiten. Toch duurde het nog lang, tot in het voorjaar van 2021, voordat we weer met elkaar van de natuur en het buitenleven konden genieten. Langzaam werd er steeds meer mogelijk en kwam ook het werk van het bestuur weer op gang.

Als bestuur zijn we een aantal malen in formele en informele sfeer bij elkaar geweest en afgelopen zomer is het bestuur versterkt met een nieuwe kandidaat-penningmeester Chita Bos. Zoals bekend heeft Marten Wesselius aangegeven te stoppen met zijn functie en het bestuur heeft in Chita een enthousiaste kasbewaarder gevonden. We zijn dus weer op sterkte met 4 personen.

Verheugend is ook dat de betrokkenheid van de afdeling met het landelijke IVN is hersteld. Arnoud van de Ridder vertegenwoordigde de afdeling in het provinciale overleg met de andere Friese afdelingen. Tevens was hij betrokken bij de – vier maal per jaar – vergaderingen van de Landelijke Raad van het IVN. Na 12 jaar heeft hij beide functies neergelegd. Ruud Oudega gaat beide functies bekleden. In 2021 heeft hij al een paar vergaderingen bijgewoond. Ook staan er nieuwe ontmoetingen op de agenda met de regiodirecteur van IVN Noord en andere maatschappelijke organisaties als Mar en Klif, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en It Fryske Gea.

Allemaal positieve ontwikkelingen in een jaar dat vreemd de geschiedenis in zal gaan. Op het moment dat ik dit schrijf lopen de besmettingscijfers weer op, zal het kabinet begin november naar verwachting strengere maatregelen aankondigen en is het onzeker wat de gevolgen zijn voor ons in de regio. Gaan de excursies wel door in 2022? En wat kunnen we aan fysieke bijeenkomsten organiseren of gaan we weer zoomen? En belangrijker: kunnen we elkaar blijven ontmoeten als actieve IVN-leden? En de natuur bij anderen onder de aandacht brengen in een wereld waar het woord klimaat meerdere malen per uur in het nieuws is?

Als u dit leest is de klimaatbijeenkomst in Glasgow al achter de rug en zullen de resultaten van de vele IPCC-rapporten en het KNMI door de politici ter harte zijn genomen en belooft men beterschap. Als IVN-afdeling hebben we daar geen invloed op. Met ons enthousiasme kunnen wij jongere generaties betrekken bij de natuur onder andere met de Turegluur.

Wij wensen u veel leesplezier in goede gezondheid.

Namens het bestuur,
Arnoud van de Ridder

Kandidaat penningmeester stelt zich voor

Even voorstellen...mijn naam is Chita Bos, ik ben 51 jaar en woon in Ruigahuizen met mijn man Tjeerd. Wij hebben twee honden, een Fries paard, een mini shetlander en een paar kippen. In mijn vrijetijd breng ik veel tijd door in het bos en de natuur met de honden of mijn paard. Ik ben een echte natuur- en dierenliefhebber en geniet elke dag opnieuw van het mooie Gaasterland.

Ik heb bijna 25 jaar voor Aegon gewerkt maar

ben afgelopen juni gestart in een nieuwe baan als Implementatie coördinator bij de Sociale Verzekeringsbank in Utrecht.

Op vakantie gaan mijn man en ik het liefst naar een bestemming waar we wildlife (o.a. walvissen) kunnen 'spotten' of mooie natuurwandelingen kunnen maken.

Ik wil graag de rol van penningmeester van Marten Wesselius overnemen.

Welkom nieuwe leden

Afgelopen jaar hebben zich vijf nieuwe leden gemeld.

Wij heten van harte welkom bij de IVN afdeling Súdwesthoeke:

Piet Sijpersma, Sneek

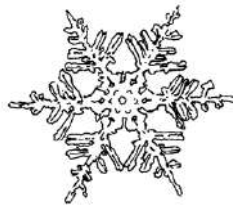
Akkie van der Meer, Britswert

AnneMarije De Jong, Hidaard

Janny Postma, Sneek

Emma van der Most, Wommels

Ruud Oudega, voorzitter

Uitnodiging

Voor alle leden, huisgenootleden en donateurs
van IVN Súdwesthoeke

Het Bestuur van IVN Súdwesthoeke nodigt u van
harte uit voor de

Jaarlijkse Algemene Ledenvergadering

Zaterdag 22 januari 2022

Locatie volgt

Programma

- 14.00 uur: Inloop met koffie of thee en iets lekkers
- 14.30 uur: Huishoudelijk gedeelte met verslagen secretaris,
penningmeester en jaarplan
- 15.30 uur: Pauze
- 15.45 uur: Inspirerende lezing of demonstratie
- 17.00 uur: Na afloop van de vergadering is er tijd om bij te praten

Uw aanwezigheid tijdens deze ALV is belangrijk en gewenst. We zien u
graag op de vergadering.
Zet datum en tijdstip vast in uw agenda.

Werkgroep Communicatie Súdwesthoeke weer actief

Onze afdeling heeft of had een Werkgroep Communicatie Súdwesthoeke (WCS). Door corona is het werk van de werkgroep op een laag pitje komen te staan. Trekker van de werkgroep is Ria Brouwer. Anneke Oudega en Arnoud van de Ridder van het bestuur vullen de werkgroep aan. Het zou fijn zijn als er nog een vierde persoon lid wordt van de werkgroep!

Er is besloten om een aantal malen per jaar een digitale nieuwsbrief uit te brengen. Hiermee willen we sneller inspringen op excursies, lezingen en aankondigen uit de streek. De Thachsa is met de nieuwe kleurrijke uitvoering een mooi medium, maar de kosten (duurdere druk- en portokosten) zijn een reden om te overwegen het uitbrengen van de Thachsa tot één keer per jaar te beperken. Een digitale nieuwsbrief is dan een logische aanvulling.

Verder wil de werkgroep actiever onze Facebookpagina (IVN Súdwesthoeke) gaan vullen. Deze pagina is relatief onbekend, maar is wel een mooi middel om snel in te spelen op lezingen en wandelingen of om natuurwaarnemingen te melden. Niet iedereen is lid van Facebook of kiest voor een andere manier van communiceren, maar wij willen proberen om dit medium te gebruiken. Ook omdat andere organisaties als Mar en Klif gelinkt kunnen worden.

De leden van de werkgroep willen ook actiever zijn met berichten in de lokale media. Arnoud van de Ridder is aanspreekpunt en coördinator van de verzending van persberichten naar de lokale kranten en naar onze website waar Jan Tijsma een belangrijke rol speelt met invullen. Arnoud houdt de excursies en lezingen in de gaten en zal enkele weken van tevoren de contactpersoon benaderen voor informatie. Omgekeerd mag uiteraard ook.

Arnoud van de Ridder

Floron Eindejaars Plantenjacht

FLORON organiseert deze winter voor de achtste maal de [Eindejaars Plantenjacht](#) in een ogenschijnlijk onmogelijk periode: midden in de winter. Van Kerst tot 3 januari gaan plantenliefhebbers overal in Nederland op zoek naar bloeiende planten. De Zuidwesthoeke nam vorig jaar op maar liefst 17 locaties deel!

De top bestond uit madeliefje, straatgras en klein kruiskruid met pal daarachter vogelmuur, herderstasje, paarse dovenetel, paardenbloem en duizendblad. In heel Nederland zijn wel 685 verschillende bloeiende soorten gevonden.

We zijn benieuwd hoeveel verschillende planten er dan nog in bloei staan en welke bloeiende plant het meest wordt gezien. Jij kunt ook meedoen!

Het **botanisch stoepkrijten** is koren op de IVN molen! Kies daarom voor je plantenjacht een gebied in de bebouwde kom en schrijf de naam van de gevonden plant op straat of stoep.

Doe mee! De regels zijn eenvoudig:

Kies een moment van 25 december (Eerste Kerstdag) t/m 3 januari, met goed weer voor een wandeling.

Noteer gedurende één uur alle wilde en verwilderde planten die in bloei staan (geen tuinplanten). Je hoeft geen aantallen te noteren.

Gebruik de zoekkaart om planten op naam te brengen.
Geef de resultaten aan mij door om te melden aan FLORON:
r.oudega@gmail.com.

Ruud Oudega

De zoekkaart is te downloaden via de website www.floron.nl

Ledenexcursie 12 juni 2022

In 1902 stond Jac. P. Thijsse, oprichter van Natuurmonumenten, op het Oudemirumerklif en zei: “Dit moet een beschermd natuur gebied worden”. In 1907 werd dit (na het Naardermeer) het tweede Natuurmonument van ons land. Samen met de Steile Bank en de boorden van de Huitebuursterbuitenpolder vormt dit gebied een bijzonder stukje IJsselmeerkust.

Het is gelukt een ledenwandeling te organiseren in dit gebied voor maximaal 20 IVN-leden. Een unieke kans! De tocht voert vanaf de Dollen 10, over de hooggelegen weilanden op het klif met een aantal dobben en een fantastisch uitzicht. Over het groene strand aan de onderkant van de klifrand met zeer bijzondere flora en fauna, passeren we de voormalige zwemplek, de twee schermhaventjes en enkele bomkraters.

Op de Hege Gerzen een korte pauze, hier staat de koffie voor ons klaar. We vervolgen de route langs de buitenrand van de Huitebuursterbuitenpolder. Het reliëf, van grof zand tot fijn slib, materiaal afgezet door de voormalige Zuiderzee, maakt ook dit terrein zeer bijzonder. Voor de kust ligt de Steile Bank, bekend als pleister- en slaapplek voor vele vogelsoorten waaronder de reuzestern. We lopen tot aan het Hondenest en gaan over de openbare weg langs de zeedijk terug.

Excursie (**opgave verplicht**) duurt van 10.00 tot ca. 15.30 uur, dus neem een broodje mee.

Sytse Bouwhuis

Voor verdere informatie: zie het jaarprogramma 2022 achterin deze Thachsa

In kleurrike gerzepracht yn juny: de Heanmar

IVN-Ekskurzje ûnder lieding fan Klaas Ybema en Ronald Schouten, snein 20 juny 2021

Je fytse der wittefaak bijlâns en bewûnderje de moaie greiden tusken Koudum en Hylpen, sadwaande seagen wij al skoften út nei de kuier troch De Heanmar, in natoergebiet fan Steatsbosk. Boskwachter Durk Venema hie ús in rûte meijûn dy't wol lâns bysûndere fegetaasje liede en tagelyk safier mooglik bij de fûgelnêsten wei. En tink derom: as groepke bij elkoar bliuwe en net stilstean yn de buert fan briedende fûgels. Sa koenen wij mei 2 groepkes fan fjouwer (fanwege coronaregels) ûnder de betûfte lieding fan Klaas Ybema en Ronald Schouten op stap.

Je komme eagen te koart. Net allinnich de gerzen en blommen, ek de fûgels roppe om oandacht. In grutte Hoanskrobber (Kiekendief) fleach foar ús út en sadwaande rôpen de Tsjirkjes (Tureluur) en Skriezen (Grutto) ek omraak. Mei tank oan Siebrig har fûgeleagen seagen wij sels in Leppelbek (Lepelaar). De Grutte Rinkelbel rinne wij krekt net foarbij, mar it Hantsjekrûd (Rietorchis) yn earste ynstânsje wol. Lokkich krigen wij op de weromreis in werkânsing.

Der is safolle moais te sjen. De omjouwing sels is al prachtich mei al dy ferskillende skakearingen fan grien en read.

In Swan beskermet har seis jongen, de Atalanta fladdert om ús hinne en wij fergapje ús oan de Giele Skuontsjes (Veldlathyrus), Wikje (Wikke), it Giele Wetterleppeltsje (Gele Waterkers), de Houtpylk (Holpijp), Tongblier (Moeraswalstro), de Sparjerusk (Greppelrus), de Feanferjit-my-net (Zompvergeet-mij-nietje), de Sompetôchklaver (Moerasrolklaver), en alle gerzen.

Durk hie fanwege de fûgels frege oft wij net te lang yn it lân bliuwe woenen, dat we bin nei oardel oere op healwei wer weromset. Fijn noch even neipraten mei kofje en cake. We sille freegje oft wij augustus noch in kear meie, dan bin der minder blommen, mar kinne wij op ús gemak om ús hinne sjen mei't wij fierder neat fersteure.

De plantewurkgroep organisearret elke moanne in ekskurzje foar de leden. Elk is wolkom om dêr in kear oan mei te dwaan, uteraard ek om lid te wurden fan de klup.
Ynformaasje bij Baukje Miedema, 0657621330.

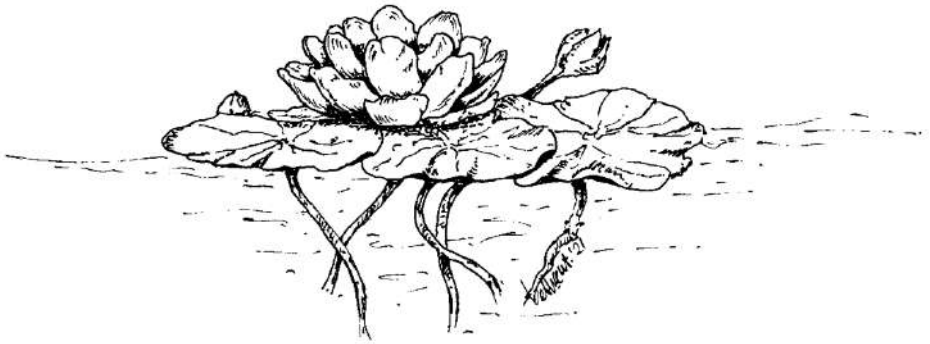
3 juli 2021: Excursie IVN Súdwesthoeke in De Twigen

Gelukkig konden we dit jaar weer een kijkje nemen in De Twigen bij Joure, om precies te zijn in Broek. Het is een mooi natuurgebied van 20 ha, ingeklemd tussen de A7 en de oude weg van Joure naar Sneek. Onverwacht mooie natuurverrassingen kun je er beleven. Tijdens het voorlopen van de excursie heb ik een paar keer oog in oog staan met een ree, dat is steeds weer prachtig. Ook twee keer het uitsluipen van een libel gezien.

Nadat we eerst iets hoorden over het ontstaan van De Twigen, het beheer en de educatieve activiteiten, vertrokken we om 10.00 uur. De weergoden waren ons goed gezind. Het was schitterend weer. De groep was deze keer niet zo groot. Dat bleek eigenlijk erg prettig.

Het was een gezelschap met een brede kennis als het om de natuur gaat. Dat maakte het voor de gids gemakkelijk, want de deelnemers vertelden zelf ook het een en ander. Of stelden kritische vragen: Is het wel .....?, vertel eens waarom is het niet.....? Juist leuk, erg leerzaam voor iedereen.

Waarom heet pitrus nou pitrus? Vraag het maar eens aan een kind dat mee heeft gedaan met de biologieochtenden in De Twigen. Zij kunnen het je vertellen. Zij weten dat je de pit als lont voor een olielamp kunt gebruiken. Ook zagen we waterviolier, weliswaar nog niet de bloem, maar alleen het blad. Het aardige is dat deze plant veel zegt over de zuiverheid van het water. Erg zuiver water. In dit geval is er ook sprake van kwelwater. Een geur van munt achtervolgd ons toen we er door de De Twigen liepen.

Natuurlijk waren er ook de adembenemend mooie waterlelies, gele plomp en niet te vergeten het krabbenscheer. Een belangrijke plant voor de groene glazenmaker als het om nageslacht gaat, de enige plant waar hij (eigenlijk zij) de eitjes op afzet. (Hebben hem nog niet gezien, maar wat niet is .....). En niet alleen de egelskop zagen we, maar ook de egelboterbloem.

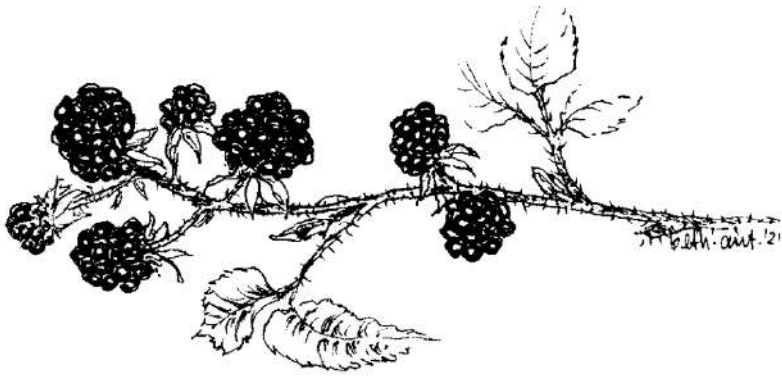
Tja, en is de juiste naam nou moeras- of toch gewoon wateraardbei? Over de brede orchis was geen twijfel mogelijk, knap want alleen het blad was te zien.

De vuurlibel kwamen we meerdere keren tegen, een prachtige rode libel. Ook de sabelsprinkhaan is altijd weer schitterend om te zien. Het is overigens het vrouwtje dat de sabel draagt, ze legt hiermee de eitjes. Diverse soorten vlinders passeerden de revue, waaronder ook de mooie zwart/rode sint-jansvlinder. De oeverzwaluwenwand was dit jaar weer goed bezet, misschien wel weer 80 broedparen, zoals in het verleden voorkwam.

Kortom het was, wat mij betreft, een geslaagde wandeling door dit aparte natuurgebied. Waar plant en dier gewoon hun gang gaan, wat er ook om hen heen gebeurt.

We sluiten nog even af met de kern van een verhaal van Godfried Bomans “De rijke bramenplukker”.

De bramenplukker ziet in de natuur om zich heen diamanten, paarden, spiegels, pilaren tot aan de hemel. Hoort concerten en mooie solo's. Degenen aan wie hij het vertelt, denken dat hij veel bezittingen heeft, ze voelen zich bedrogen als blijkt dat het om verschijnselen in de natuur gaat. Het loopt verkeerd af met de bramenplukker. Van de solo, gezongen door de nachtegaal, heeft hij nooit meer kunnen genieten.

Hopelijk verstaan wij de kunst de rijkdom van de natuur wel te zien. Hebben we meer nodig?

De nachtegaal schijnt trouwens af en toe ook in De Twigen te zingen. Zou dit het gebied zijn waar de bramenplukker woonde?

Met veel dank aan Jannes de Grijs (beheerder van het terrein), die het steeds weer mogelijk maakt dat we er door kunnen lopen. Langs een speciaal voor ons gemaaid pad.

Graag tot een volgende keer.

Constance Smit-Walstra

De Verborgene Hoek' onthult haar geheimen

'De Verborgene Hoek' is een familiecamping bij Harich. Ooit begonnen als minicamping, inmiddels een camping met 100 plaatsen en chalets. Toen de camping indertijd wilde uitbreiden werd als voorwaarde gesteld dat 10 ha. agrarische grond als natuur werd ingevuld. In 1995 zijn daarom op een terrein aangrenzend aan de camping bomen aangeplant, kruiden en bloemrijk grasland ingezaaid en 3 poelen uitgegraven. Ook kwamen er wandelpaden. Dit stukje natuur heeft zich verder ontwikkeld en is inmiddels een eldorado van wilde planten en bloemen geworden. Bij velen onbekend maar de moeite waard om eens te bezoeken.

Daarom organiseerde de IVN-plantenwerkgroep daar op woensdagavond 14 juli een algemene plantenexcursie.

Met 11 deelnemers, coronaproof verdeeld over 2 groepen, struinden we het terrein af. Wat was er veel te zien! Te veel om in een verslag te vermelden.

Hoewel in de aankondiging stond “Een plantenexcursie voor mensen die wel eens de prachtige bloemen die je in de natuur tegen komt, willen leren kennen” hadden de deelnemers al best veel plantenkennis. De inbreng van eenieder maakte de excursie extra boeiend.

Hieronder noem ik wat – althans voor mij – bijzondere waarnemingen en leermomenten.

Al gelijk bij het begin legde Ruud uit hoe je riet en rietgras van elkaar onderscheidt op het moment dat de plant nog niet bloeit. Riet heeft een zogenoemde ‘duivelsbeet’: de bladeren vertonen een dwarsgolving op een of meer plaatsen. Rietgras

heeft dat niet. Daarnaast heeft riet bij de overgang van bladschede naar bladschijf een tongetje, dat uit haren bestaat; rietgras heeft – net als alle andere grassen – een vliezig tongetje.

We kwamen verschillende soorten klaver tegen: rode en witte klaver, rolklaver, kleine klaver, hazenpootje en basterdklaver. Deze laatste bloeit wit tot roze en is van witte klaver te onderscheiden, doordat de blaadjes geen lichte vlekken hebben.

Verder zagen we o.a.: sint-janskruid (en de sint-jansvlinder), tijm, steenanjer, lupine, absintalsem, vogelpootje, grasklokje, reukgras, timoteegras en buntgras. Niet allemaal planten die typerend zijn voor Gaasterland, maar wel van een grote diversiteit. Rondom een van de poelen troffen we o.a. nog wolfsfoot, lidstreng, bies en egelboterbloem.

Dit stukje natuur bij ‘De Verborgene Hoek’ is toegankelijk vanaf de camping, maar ook vanaf de kruising van de Lykwei/Harichsterdyk en de Bokkeleane. Zeer de moeite waard om eens rond te struinen!

Ria Brouwer

Plantenwerkgroep aan de wandel

Op zaterdag 28 augustus, 10.00 uur, verzamelden 6 leden van de plantenwerkgroep zich voor de kerk in Wijckel. Baukje had voor ons een wandeling bedacht tussen Wijckel en Sloten. De lucht was grijs bewolkt met nu en dan een zonnetje, er stond een rustig windje, het bleef droog, de temperatuur was rondom de 20 graden, kortom ideaal wandelweer. Vanuit Wijckel liepen we over de Geastfjúrwei door de Wijckelerpolder. Een puur agrarisch gebied. We moesten dan ook menigmaal uitwijken voor enorme landbouwtractoren. Onderweg viel ons oog op een oud betonpaaltje, dat aan een kant versierd was met kleine steentjes. Baukje wist ons te vertellen dat de eerste betonplaatjes er zo uitzagen.

Bij een splitsing gingen we linksaf over de Bonnebrekkenwei. Daar stond veel duizendknoop, de algemeen bekende met roze bloemen. Er stonden echter ook exemplaren met witte bloemen. Volgens de app 'Obsidentify' was dit de beklierde duizendknoop. Of dat klopt of dat het gewoon een lichtere vorm was?

Na enige tijd weer linksaf over het Fjildmanspaed, dat langs de Ee richting Sloten loopt. Hier konden we ons hart ophalen aan allerlei algemeen voorkomende planten. Een paar soorten: moerasandoorn, koninginnenkruid, harig wilgenroosje, moeras vergeet-mij-nietje, waterweegbree, engelwortel en haagwinde.

Uiteindelijk belandden we in de jachthaven van Sloten. Voor een huis en loods veel – volgens ons ingezaaide – wilde planten: wilde peen, slangenkruid, rolklaver, knooppkruid, duizendblad en het blad van de kleine pimpernel. Het vormde een vrolijk geheel.

Inmiddels waren we al zo'n 2 uur onderweg en hard toe aan een kop koffie of chocolademelk met iets lekkers.

Daarna weer verder, door Sloten, langs het Sleattemergat over de Lytse Jerden weer naar Wijckel. Wederom een agrarisch gebied, met vooral groene weilanden en mais.

De theetuin in Wijckel was ons eindpunt. Op nieuw tijd voor koffie, thee en een scone, die verleiding konden we niet weerstaan.

Al met al was het een fijne wandeling, met voldoende plantenvertier en veel tijd om met elkaar bij te praten en uit te wisselen. Voor herhaling vatbaar!

Ria Brouwer

Een zomerse wandeling in natuurgebied De Samenvoeging

Na een lang periode kon op zondagochtend 15 augustus weer een natuurwandeling worden georganiseerd, met vanwege corona een beperkt aantal deelnemers. De start van de wandeling was aan het eind van het landweggetje langs de Bûtenskar bij Koudum en begon met een welkom door Jan Tijsma en een korte uitleg over de ontstaansgeschiedenis van dit gebied. Een groot deel is in beheer van Staatsbosbeheer, de gebieden langs het water en het meertje It Sân zijn in beheer van It Fryske Gea. Ronald Schouten loodste de groep door het eerste deel en wist her en der wat bijzondere waterplanten en vogels te spotten. In de verte lonkte het meertje It Sân waar veel over te vertellen was en een aantal deelnemers jeugdherinneringen aan hadden als zwemplek. It Sân is het middelpunt van het gebied en speelt een belangrijke rol bij nieuwe natuurontwikkeling. Het meertje is aan de kant van De Fluessen met een stalen damwand afgesloten, met doel om het waterpeil met een halve meter te verlagen en daardoor riet en waterplanten kans te geven om te groeien. Daardoor ontstaat en een groot waterrietgebied met kansen voor roerdompen, grote karekieten, waterrallen en allerlei andere rietvogels. Dat is het doel. Er zal nog veel werk verzet moeten worden, maar de eerste stappen zijn gezet.

De natuurwandeling kreeg een vervolg over een aangelegde kade met zicht op een moerassige omgeving met water en riet. Na eerst wat baardmannetjes te hebben bekeken, kwam er een groep kluten in beeld die al foeragerend door het lage water liepen. Al snel bleek dat het echter geen ‘gewone’ kluten waren, maar de nog steeds zeldzame steltkluten. De dag kon al niet meer stuk, maar we

trokken nog verder het gebied in. Daar troffen we wadende steltlopers, zingende rietvogels, graspiepers, groepen kieviten en overvliegende bruine kiekendieven met verderop op It Sân verschillende eenden soorten. De roerdomp hebben we niet gezien en gehoord, maar wel de minuscule plantjes ‘goudknopjes’ die op de voormalige zeeklei goed blijken te gedijen. Andries de Vries uit Koudum kon ons informeren over de vogelstand binnen dit gebied en vertelde over zijn telronden en de resultaten.

Zo werd een mooie natuurwandeling weer afgesloten en ging iedereen tevreden huiswaarts.

Voor de natuurliefhebbers die dit gebied ook eens willen bekijken, is achter camping de Kuilart een prachtig uitkijkpunt gemaakt, waarvandaan het gehele gebied prachtig is te overzien.

Jan Tijsma

Een natuurwandeling in It Swin

Op zondag 10 oktober 2021 werd weer eens een mooie natuurwandeling georganiseerd in natuurgebied It Swin, een gebied van Staatsbosbeheer. Met in totaal 17 personen hebben we genoten van verdwijnende mistflarden, welke werden verdrongen door de zon. Windstil en dus perfect weer voor een rondje om het meertje. Na een welkom namens Staatsbosbeheer en IVN heb ik iets over de ontstaansgeschiedenis en de ontwikkeling van het gebied verteld. Ronald was ook aanwezig en die nam een deel voor zijn rekening. Mooi was de aanwezigheid van Piet van der Hoek van Wetterskip Fryslân, die ons alles kon vertellen over het waterpeil e.d.

De baardmannetjes waren prominent aanwezig en lieten zich gedurende de hele ochtend prominent zien en horen. Bijzonder was een wezel (moertje) die de kop boven de grond stak en even later met een jong in bek het pad over vloog.

Verder troffen we ottersporen en spraint aan op de plek van een wissel, in het naastliggende weiland was een sprong reeën aanwezig, totaal 9 stuks. Buiten deze mooie waarnemingen hebben de volgende vogels waargenomen:

gewone eend, kraakeend, slobeend, grote zilverreiger, blauwe reiger, buizerd, bruine kiekendief, aalscholver, boerenzwaluw, waterral, baardmannetje, koolmees, pimpelmees, rietgors, vink, graspieper, kolgans, grauwe gans, goudplevier, kievit, smient en ..... een opvliegende roerdomp die we niet gezien hebben, maar die ik later op de foto zag op de achtergrond bij de reeën in het landschap. In totaal 21 soorten. Alle deelnemers hebben genoten en vonden een geweldige ochtend en wij ook.

Jan Tijsma en Ronald Schouten

Op 'en paad mei in fûgelman

In het Friestalige tijdschrift DE NIJE, jaargang 3 nummer 2, stond een artikel getiteld "Op 'en paad mei in fûgelman". Deze vogelman is Ronald Schouten, actief lid van IVN Súdwesthoeke. Verslaggever Jeltsje van der Schaaf ging samen met Ronald 's morgens vroeg op pad in het Lycklamabos en leerde van Ronald van alles over vogels. Hoe dat ging kunt u hieronder lezen. Dit artikel is met toestemming overgenomen.

Noot van de redactie: Aan het eind van het artikel vind je een lijst met Friese vogelnamen, zoals die in dit artikel genoemd worden, met daarnaast de vertaling naar de Nederlandse namen.

As de griene spjocht sjongt, heart it krekt as laket er dy út. Lit it readboarstje fan him hearre, dan klinkt dat as in sêft streamend beekje. Fûgelman Ronald Schouten hat sa syn foefkes om fûgels te werkennen. *De Nije* mocht mei him op ekskurzje

troch de bosk om sjongfûgeltsjes te ûntdekkjen. In ferslach mei fleurich fluitsjende fûgels, mar ek mei in soarchlik tintsje.

It begjint fuort goed. In werheljend, wat senuweflich *nyl-nyl-nyl*lûd heech yn 'e beammen. In blauspjocht, wit Ronald Schouten. Dan ynienen, sa'n fyftich meter fierderop, in soarte fan *ba-ba-ba-ba*lûd.

"No hearst de griene spjocht. Moai hin? It liket krekt as laket er dy út."

Op it plak yn 'e Lycklamabos yn

Nijemardum dêr't we dizze moarn ôfpraat ha, bliuwe we in skoftke hiel stil stean om te harkjen nei alle moaie sankjes om ús hinne.

Schouten ken net allinnich fuortdaliks it lûd fan de griene spjocht werom, hy leppelet mei gemak ynformaasje oer de fûgel op.

“Twa kear sa grut as in bûntspjocht, foar in part grien fan kleur, en wat foaral moai is: hy is dit jier nij hjir yn 'e bosk.” En dan bliid: “Myn hert makket in spronkje as ik de griene spjocht hear. Net allinnich omdat it in moaie fûgel is, mar ek omdat it betsjut dat it ekosysteem yn de bosk hieltyd mear yn lykwicht komt.” It is mids maart as we op 'en paad sille, oan it begjin fan it briedseizoen. De earste simmerfûgels komme yn de twadde helte fan maart yn ús lân oan. Hast betide simmerfûgels, lykas de tsjiftsjaf en de wite boumantsjewipsturt, en lette, lykas de grauwe klauwier en blauwe wikel, sa fertelt de ornitoloach.

Imitators

We geane op wei, mar dogge mar in pear stappen. Want al gau steane we wer te harkjen nei alle fleurige lûden. Schouten, in fierrekiker om 'e nekke en klaaid yn in griene jas mei it logo fan Natuermonuminten en in stoere legerbroek, wurdt sichtber bliid fan alle sankjes. *Trrrrr-trrrrr-trrrrr-dieuw*. “Hear ris! In fink. Hearst him no folop sjongen.” It fûgeltsje sit yn 'e krún fan de iik neist ús en hoewol't der noch gjin blêd oan 'e beammen sit, kinne we him net ûntdekke. “Witst dat dy lêste, ôfwikende toan de saneamde finkeslach is?” *Gak-gak-gak*. In groep guozzen fljocht oer. “Dat binne pauguozzen. Dy ha in swarte hals.”

Tydy-tydy-tydy. “In blokmies”, seit Schouten sûnder ek mar in sekonde nei te tinken. “Dy hat in standertsankje, mar ek in fariabel. De fûgel hat wol fjirtich ferskillende lûden. Trouwens, allinnich manlike fûgeltsjes sjonge. Dêr besykje se de wyfkes mei te lokjen en beakenje se harren territoarium mei ôf. Hast ek fûgels dy't oare fûgels imitearje, bygelyks protters en giele hôfsjongers. Mar ast goed harkest, kenst de imitators der wol út. Elke fûgel hat wol wat eigens dêr'tst him oan weromkenst.” *Tuut-tuut-tuut*. “Dêr hast in sjonglyster. Dat hearst oan de werheljende strofen.”

Fûgeltellingen

We rinne stadich fierder en komme te praat oer de offisjele fûgeltellingen fan Sovon yn 'e maitiid. Schouten docht dêr ek oan mei. Sovon ynventarisearret yn Nederlân de ferskillende fûgels en ûndersiket oft oantallen ta- of ôfnimme en wat dêr de reden fan is. It tellen wurdt dien fan ein febrewaris oant begjin july. As it blêd oan de beammen komt, is it foaral de keunst om de fûgels te werkennen oan allinnich it sjongen. Schouten telt de bried- en sjongfûgels yn in part fan de Lycklamabosk.

Foar in bosk jildt de regel dat in fûgelteller tsien oant tolve kear inbepaalde rûte rint, mei in ynterfal fan minimaal tsien dagen. In teller begjint in healoare foar sinne-opgong. Der binne profesjonele fûgeltellers, mar Sovon makket ek in soad gebrûk fan frijwilligers. Schouten: “It gebiet dat ik ynventarisearje, is sa’n 25 hektare grut. Dêr doch ik in oere oant oardel oere oer. Minsken dy’t greidefûgels telle, kinne in grutter gebiet oan, om’t der spitigernôch hast gjin greidefûgels mear binne en der dus minder te tellen is. Yn ’e greiden fynst foaral steltridders, lykas de skries en de ljip. Dy meitsje ek lûd, mar sjonge net echt. Sjongfûgels fynst foaral yn sompen en de bosk.”

Tuut-tuut-tuut. We hearre ynienen wer de sjonglyster, of better: Schouten heart him, want de ferslachjouwer werkent it fûgeltsje net. We bliuwe stean en harkje hiel goed. “Werhelling fan strofen,” helpt er har noch. Mar it falt net ta de ferskillende rideltsjes fan de fûgels útinoar te hâlden. En dan ha guon ek noch ferskillende ferskes op harren repertoire. Schouten sels hat it geandewei leard, wie as bern al gek op fûgels en stadichoan hat er de ferskillende sankjes en lûden kennen leard. “Ast it letter noch leare wolst, wurdt it al dreger, mar it is wol goed mooglik.” Dat is hoopfol.

Ferriking

Schouten hâldt net allinnich fan fûgels, hy hat in brede ynteresse foar de natuer en alles wat libbet. De Lycklamabosk is sûnt sa’n tweintich jier yn eigendom fan Natuermonuminten. Eartiids waard de bosk brûkt foar ikekaphout, sa fertelt Schouten. De ikebeammen waarden brûkt foar de winning fan loaisoer; oare fegetaasje waard foaral beskôge as ûnkrûd. Fûgels hiene se doe net folle omtinken foar. “Fan natuere heart kaphoutbosk hjir net. Natuermonuminten besiket no safolle mooglik fariaasje yn beammen en fegetaasje oan te bringen, want dat lûkt ek wer fûgels en oar libben oan. Sa is de lêste jierren mear ôfwikseling oanbrocht yn de oergong fan greide nei bosk. Dêr sjogge we leafhawwers op ôfkommen, lykas de tûnsjonger. Mear iepen plakken yn ’e bosk lokket ek fûgels.” Dan ynienen optein: “Dêr! Boppe yn de beam. Sjochst de lange sturt fan it fûgeltsje? In sturtmieske. O, twa sels! Dy hear ik net alle dagen, dus dit is wol bysûnder.” Dan sjogge we se. Twa griiseftege fûgeltsjes hippe oer in tûke heech boppe ús. “It is sa’n ferriking fan it libben ast dingen yn de natuer weromkenst. Hast dyn hiele libben wat oan kennis fan de natuer. It jout sa’n freugde. Dêrom is it ek sa wichtich om bern yn kontakt te bringen mei de natuer. Dan kinst in kym lizze foar in libben lang nocht en wille. De natuer sit moai yninoar. It hiele systeem grypt yninoar en hâldt himsels yn stân.”

“Moatst ris sjen! Dit is ek sa aardich.” Schouten wist op in omwaaide, deade beamstronk. Kamperfoelje wuollet him om de deade tûken hinne. “Dy strukturfariaasje is ek wichtich foar fûgels.” We hearre wat getimmer in stikje fierderop.

Schouten syn wiisfinger giet omheech. “Hear, de grutte bûntspjocht. En sjoch dêr!” De finger wiist rap yn in oare rjochting. “In houtekster. Dy kenst werom oan it rauwe, krassende lûd.” It fûgeltsje mei de moai tekene wjukken fljocht fuort. En dan hearre we wer de blauspjocht (*nytt-nytt-nytt*), dy’t we fuortdaliks ek sjogge: heech boppe ús skoot de fûgel mei it oranje-bêzje bûkje oer in tûke.

Soargen

De meast bysûndere fûgel dy’t Schouten yn dit gebiet sjoen hat, is de Ibearyske tsjiftsjaf, in seldsum fûgeltsje. It bistje is hjir mar ien kear waarnommen. “Fûgels dy’t ik hjir ek graach sjen soe, binne de giel mei swarte gielegou en de grauwe klauwier, in prachtfûgeltsje mei in swart masker. Soks hoopje we mei mear iepen plakken en boskoergongen te berikken.”

Geandewei de moarn wurdt it hieltyd stiller om ús hinne. “Fûgels sjonge foaral moarns betiid. No, healwei tsienen, binne de measten al wer útsongen. Sadree’t de sinne opkomt, sjonge de fûgels it meast, en dan rint it stadichoan ôf.” Hoewol’t er folop genietet fan de natuer, hat Schouten der tagelyk soargen oer. “We sjogge yn de Lycklamabosk dat nije oanwaaks it net altyd goed docht. De boaiem is dúdlik út balâns; dy hat te lijen fan it bedongjen. Troch de yntinsive lânbou, syntetyske bestridingsmiddels en it ferkear kriget de natuer net de kâns om him te ferbetterjen. Ferdrûging, bygelyks troch peilferleging yn ’e lânbou, spilet ek in rol.” Schouten wiist op pôlen lang brún gers. “Dat bjintegers heart hielendal net by de natuerlike fegetaasje, mar troch de stikstof komt it hjir wol. Hearst it? It rideltsje fan de beamkrûper!”

Undertusken is it hast hielendal stil wurden om ús hinne. It lêste ferske sjongt it readboarstke dizze moarn foar ús. En ja, it heart krekt as is der yn ’e bosk in leaflik streamend beekje.

Wa’t ek leare wol om fûgellûden útinoar te hâlden, kin terjochte op it webstee fan de Fûgelbeskerming.

Fryske fûgels mei de Hollânske nammen:

blauspjocht	boomklever
blauwe wikel	boomvalk
blokmies	koolmees
boumantsjewipsturt	kwikstaart
bûnte lyster	zanglijster
gielegou	wielewaal
giele hôfsjonger	spotvogel
houtekster	gaai
ljip	kievit
paugoes	brandgans
protter	spreeuw
skries	grutto
sturtmieske	staartmees
tûnsjonger	tuinfluiter

IVN Súdwesthoeke – Flinterwurkgroep

*In memoriam Durk Postma *15-04-1954 - †11-10-2021*

Ik bin mei Durk yn de kunde kaam troch de IVN Natuergidsenkursus, dy't doe jûn waard troch de nij oprjochte IVN ôfdieling Súdwesthoeke. It kontakt mei Durk wie goed en dat is altyd sa bleaun. Foar syn wurk by Steatsboskbehear wie hy in soad op paad en as ik hem tsjin kaam wie d'r altyd tiid foar in praatsje. Ek foar de jierfergadering fan it IVN wie hy in ûnmisbere skeakel. Yn de David de Wild skuorre soarge Durk dat de houtkachel baarnde en dat alles klear stie foar in bakje, in hapke en in drankje. Boppedat koe Durk op in humoristyske manier út de hoeke komme. Letter by de fergering wurkgroep flinters, wêr hy ek lid fan wie, soarge hy ek wer foar de kofje en de thee.

We sille Durk syn oanwêzigens tige misse.

Wybren Siemensma
koördinator wurkgroep flinters

Flinterwerkgroep – Wybren Siemensma en Durk Venema

Als gevolg van de coronamaatregelen konden we ook in 2021 geen voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep houden. De eigen veldactiviteiten zijn gelukkig wel gewoon doorgegaan. Er worden onder meer vijf vaste dagvlinder telroutes gelopen. Hier een verslagje van drie van deze routes.

Wyldemerck Harich – Joop van der Galiën

Dit jaar liep ik voor het tweede jaar de vlinderroute op de Wyldemerck. Er vliegen in dit gebied veel bruine zandoogjes; een echte graslandvlinder. Opvallend was dit jaar dat het totaal aantal bruine zandoogjes op de telroute boven de 300 uitkwam. De soort overwintert als jonge of halfvolgroeide rups, verscholen in een graspol; bij zacht winterweer komen de rupsen soms tevoorschijn om te foerageren. De vlinders zijn vooral op zonnige dagen goed te zien en huppen dan even boven het gras uit om vervolgens weer snel verdwijnen. Dit jaar zag ik verder op de route voor het eerst sint-jansvlinders. Dit is een zogenaamde dagactieve nachtvlinder. Het is ook een soort van bloemrijke graslanden.

Harichster Bosk – Joop van der Galiën

Op de route in het Harichster Bosk telde ik dit jaar 4 oranje luzerne vlinders. Dit is een vrij schaarse trekvlinder. De soort werd sinds 1992 éénmaal eerder op de route waargenomen en wel in 2002. Verder worden op deze route jaarlijks vrij grote aantallen van het klein geaderd witje geteld. Dit jaar bijna 300. Waardplanten van deze soort zijn vooral look-zonder-look en pinksterbloem, maar ook andere kruisbloemigen.

Star Numanbosk – Durk Venema

De vlinderroute Den-Ruigahuzen wordt al vanaf 1992 gelopen. Als werkgroep zijn we nog steeds opzoek naar een nieuwe vaste teller voor deze route. Lijkt het jou wat? Neem dan contact met ons op. De telroute loopt door een ruigteveld dat midden in het bosreservaat Star Numanbosk ligt. De route is nu al voor het 30ste jaar gesteld. Toch trof ik een nieuwe soort op de route aan. Op 8 juli zag ik een

opvallend grote vlinder vliegen die erg veel op de bij bijna iedereen bekend kleine vos leek. Gelukkig ging de vlinder mooi in het zonnetje op een blad van een eik zitten en kon ik hem goed bekijken.

Het bleek de grote vos te zijn. Sinds 1992 zijn er nu 24 dagvlindersoorten op deze route waargenomen. De drie soorten die op deze route het minst zijn

waargenomen zijn oranje luzerne vlinder, bruine vuurvlinder en icarusblauwtje.

De drie meest waargenomen soorten zijn bruin zandoogje, zwartsprietdikkopje en groot dikkopje. Alle drie echte graslandvlinders.

De Plakker-race, door Adriaan en Thomas Hol

In onze tuin in Koudum staat een majestueuze zomereik, zeker 50 jaar oud, die dit jaar er een beetje vreemd uitzag, iets anders dan normaal. Aanvankelijk dachten wij dat de boom geplaagd werd door de eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*). Gelukkig was dit niet het geval.

Het verhaal gaat over één van de bewoners van deze boom en begint al midden vorig jaar (2020), toen wij op de stam 2 eier-nestjes vonden van de plakker (*Lymantria dispar*). Gaandeweg de tijd zag je de eitjes langzaam veranderen. Niet alleen de 'dons' zag je verdwijnen maar ze veranderden ook van vorm en kleur. In het laatste stadium zijn ze donkerbruin tot bijna zwart. Eind april/begin mei van dit jaar zijn ze uitgekomen, maar omdat deze boom ook veel door vogels wordt bezocht verwachtten we de rupsen niet meer te zien te krijgen.

Foto 1 en 2. Eieren van de Plakker.

Foto 3. Pas uitgekomen eitjes van de Plakker.

Foto 4. Al wat oudere rupsen. Let op het kleurverschil; de één lijkt wel zilveren haren te hebben terwijl andere eerder bruin of blond zijn. Het verschil is ook goed te zien bij de afgeworpen huidjes.

Dit voorjaar zag de boom er iets anders uit. De onderste takken waren een beetje 'suterich' en wij vroegen onszelf af wat hier de oorzaak van zou kunnen zijn. Zoals zo vaak in het voorjaar en zomer inspecteren wij onze tuin en directe omgeving bijna dagelijks, op zoek naar rupsen en vlinders. Soms komen wij onverwachte gasten of situaties tegen, zo ook dit jaar. In de maand juni zagen wij in onze tuin her en der onder andere kleine rupsen van de plakker. In diezelfde periode waren wij ook bezig onze tuin wat op te ruimen. Vooral onder de zomereik lagen veel korte takjes en de restanten van de bloei van de eik. Hier en daar wat ongenode gasten op ruimen of planten terugsnijden. Onder de eik laten wij wat brandnetel staan en geven wij look-zonder-look de ruimte. Daarnaast staan daar wat stapels dakpannen omdat wij er geen andere plaats voor weten. Bij het verplaatsen van deze dakpannen zagen wij enige rupsen van de plakker tussen de pannen. Hierdoor was onze aandacht getrokken. Op 'Vaderdag' zagen wij onder aan de stam van de zomereik misschien wel een 50-tal rupsen van de plakker. 's Avonds zagen wij deze tegen de stam omhoog gaan. Toen wij dit zagen moesten wij onze schatting bijstellen, een 50-tal was zeker eerder een 200-tal. Dit fenomeen zagen wij zeker 3 weken aan een stuk gebeuren. Het bijzondere is dat deze rupsen in de ochtend ook weer naar beneden komen om zich te verstoppen tussen de dakpannen en de verder ondergroei. Midden juli was deze race voorbij. Tussen de dakpannen vonden wij nu de poppen van deze vlinder. Daarna was het een paar weken stil. Begin augustus zagen wij de eerste vlinders verschijnen, druk rondvliegend, van begin van de ochtend tot ver in de middag.

Foto 5. De run van de rupsen tegen de stam omhoog, om vervolgens bij de lagere takken te gaan eten, in de morgen komen ze weer naar beneden om zichzelf weer te verstoppen tussen de vegetatie en/of stenen, dakpannen enz.

Foto 6. De poppen met hier en daar nog de afgeworpen huidjes van de rupsen.

Foto 7. Een ei-leggende vlinder.

Foto 8. Een mannetje van de Plakker.

Denkelijk is dit dus de strategie van deze soort. Eitjes onder een donsdeken, zodat ze beschermd zijn tegen de strengste winter en andere belagers. Rupsen met mooie haren en kleuren die zich tussen de vegetatie kort bij de grond verstoppen om 's avonds in de schemer om hoog te kruipen om te eten van de eik en om vervolgens 's ochtends weer naar beneden te komen. De vlinders, overigens alleen de mannetjes, vliegen overdag rond, opzoek naar een vrouwtje. Is dit gelukt, dan zet het vrouwtje haar eitjes af en bedekt het geheel met haar eigen haren. Daarna sterft ze, en is de cyclus rond. Helaas wordt de rups van deze vlinder, door leken, vaak verward met de eikenprocessierups. Ja, ook een rups met veel haren, maar deze ziet er anders uit en heeft een andere overlevingstactiek.

Tureglurend in 2021

De mobiele vogelkijkhut van het IVN staat weer in de stalling. De niet-te-missen hut was in 2021 volop aanwezig in de zuidwestelijke regio van Fryslân. Maar liefst elf keer werden honderden kinderen in contact gebracht met de natuur en een kleine 10.000 mensen hebben de felgroene vlaggen en de bruine hut op een markt gezien en/of er nader kennis mee gemaakt. Een kort overzicht.

Het was even afwachten of er wel een markt zou worden georganiseerd in het 2^e coronajaar. Gelukkig opende het Flinkboskje in Hemelum haar deuren en ook de boerenstreekmarkten in Woudsend kreeg groen licht van de gemeente. Om het elftal compleet te maken stond de Turegluur ook bij een zorgcentrum in Sint Nicolaasga en bij een dorpsfeest in Langweer. De kleurrijke afsluiting was in de herfstvakantie in Oudemirdum. De overbekende Groene Markt in het Rijsterbos ging helaas niet door, maar op De Brink in Oudemirdum stond de Turegluur voor Mar en Klif om de honderden wandelaars te laten genieten.

Ik doe het werk met de Turegluur nu zeven jaar. Elk jaar probeer ik met nieuwe elementen aan te sluiten bij het seizoen, zoals vogelkastjes in het voorjaar en paddenstoelen in de herfst. De uitstalling van schedeltjes van vogels en zoogdieren wekt altijd verbazing bij de kinderen. Maar ook de pakes en beppes van de kinderen verwonderen zich bij het zien

van een schedeltje van een reiger of een konijn. Ook de schedel van een kleine modderhaai en een ree doet het goed in de 'kijkcijfers'.

Een topper is altijd het aquarium met waterbeestjes. Het is hoofdzakelijk bedoelt voor de kinderen om zich te verwonderen, maar alle bezoekers kijken geboeid naar de larve van een libelle, de kleine rode watermijt, de ADHD-tor (oftewel het bootsmannetje) en die rare roofzuchtige staafwants die door kinderen ook zwemmende watertak wordt genoemd. Als je er dan iets bij vertelt over het gedrag en de leefwijze van de geel-gerande watertor en de naam van de posthoornslak dan zie je aan de gezichten van de kinderen dat het onderwaterleven gaat leven. Je maakt ze blij met de aanschaf van een klein loepstootje en de watervaste zoekkaart Waterdierjes van het IVN. Prachtig.

Nieuw dit jaar was ook een steeds groter wordende verzameling nestjes van merels, koolmezen, roodborstjes en winterkoninkje. Uit onze eigen tuin had ik paar nestjes verzameld als voorbeeld. Al snel kwamen bezoekers en bekenden naar mij toe en voegden nieuwe vogelnestjes toe. De 'grote hausse' kwam tijdens mijn tijdelijke werk als fruitplukker in Luttelgeest. Diverse plukkers en de eigenaar brachten nestjes van merels, winterkoninkje en spreeuwen naar mij toe. Het resultaat? Twee bakken vol nestjes met en zonder eitjes en verwondering hoe ingenieus de vogels kunstwerken kunnen afleveren.

Op naar 2022 en nieuwe thema's, maar de waterbeestjes en vogelnestjes zullen blijven.

Arnoud van de Ridder

Klimaatkuier Scharnegoutum

Het begon met een klimaatwake, eind juni van dit jaar, om aandacht te vragen voor klimaatbeleid. Op initiatief van de Protestantse gemeente Scharnegoutum-Loënga. Klimaatverandering is een van de grote thema's van de 21^e eeuw waar je veel over leest en hoort. Op het moment dat ik dit verslagje schrijf is de Klimaatop in Glasgow al een paar dagen aan de gang.

We willen met elkaar dat de veranderingen in ons klimaat de komende tientallen jaren beperkt blijven. Dat besef breekt nu wel door; in Nederland en wereldwijd. Om dat te ondersteunen organiseerde een aantal betrokken Scharnegoutumers op zondag 26 september j.l. een 'Klimaatkuier'. Deze eerste keer deden er een kleine dertig, voornamelijk, ouders en kinderen mee.

Met een routekaart in de hand konden de deelnemers een aantal ‘pleisterplaatsen’ bezoeken waar van alles te beleven en te doen was: je eigen zaadbom maken, ontdekken wat er onder water leeft, kennismaken van ervaringen met klimaatverandering aan de andere kant van de wereld, het werk bekijken van twee kunstenaars die duurzaamheid belangrijk vinden, informatie opnemen over duurzaam consumeren.... De terugkerende vraag was steeds: “Wat wil of kun jij doen om de klimaatverandering af te remmen”.

De IVN werkgroep Sneek werd uitgenodigd vorm te geven aan het onderwerp ‘waterkwaliteit / onderwaterwereld’. Dat hebben Betsie Kool en ik met plezier gedaan. Wij kregen een plek toebedeeld in het dorpsnatuurgebiedje ‘Oer it lange rek’. Dat ligt aan de zuidkant van Scharnegoutum, tegen de Zwette aan.

Ongeveer 5,5 ha groot, bestaande uit twee grote waterpartijen met veel riet en ruigte, een eiland met een wand voor oeverzwaluwen, kruidenrijk grasland en een hoekje bos. Wat is het geweldig dat je dan bij zo’n activiteit gebruik kunt maken van de leskisten van Mar& Klif. In dit geval de kist ‘Waterbeestjes en waterplanten’. Met de schepnetjes, bakjes,

vergrootglasjes en zoekkaarten viel er ook nu weer veel te ontdekken. Het is iedere keer een verrassing wat de kinderen allemaal boven water halen.

Bij de zwaluwenwand hadden we mooi de gelegenheid iets te vertellen over oeverzwaluwen en andere Nederlandse zwaluwensoorten. De grote afstand die deze vogels afleggen tussen Midden- en West Afrika en Nederland sprak tot de verbeelding.

Ger Bosklopper

Bericht over de IVN-Natuurkoffer

Toen de coronamaatregelen begonnen stonden er drie bezoeken met de natuurkoffer aan instellingen gepland. We weten hoe alles stil kwam te liggen. Eind oktober kwamen de vragen opnieuw. Betsie Kool was van plan de activiteit over te nemen van Cecile en Betty. Voorlopig zijn de aanvragen naar voorjaar 2022 verschoven.

Als we hopelijk deze mooie bezoeken aan ouderen weer op willen pakken, is er meer man/vrouwkracht nodig. Voel je als IVN-er er wat voor en wil je meer informatie: de koffers staan (nog!) bij Betty. Daar kun je ze bekijken en er alles over te weten komen.

cvdleeest@ziggo.nl en betty.guldemeester@hotmail.com

Landschap schilderen tijdens de Gaasterlandse Natuurweek Workshop voor kinderen van 7-12 jaar

Met 15 kinderen beleefden we op 18 oktober een prachtige middag in de Slottuin in Rijs. De start ging even een beetje chaotisch omdat een paar kinderen (van de lijst) er nog niet waren en er ook kinderen kwamen die niet waren aangemeld. Die moesten we helaas terug sturen, maar de moeder belofde zelf met de kinderen te gaan schilderen.

We heetten de kinderen welkom en Cecile gaf uitleg over het thema: Ode aan het Landschap.

De kinderen keken door een venstertje naar de horizon in het landschap, nadat ze eerst nog even hadden kunnen rennen over de heuveltjes. We oefenden met houtskool op papier en na nog wat technische uitleg begon het schilderen.

Iedereen zat op een kussentje op de betonnen 'banken' voorzien van een linnen schildersdoek, verf, kwasten, doekjes, water. Cecile, Ria, stagiaire Roos en ik waren 'in de bediening'!

De kinderen schilderden lucht en landschap. Het uitzicht was op de vijver en die pakten sommigen ook mee. Er kwam ergens zelfs een vuurtoren op het linnen! Wie klaar was kreeg een kaart met tape waarop nog een 'levend' schilderijtje geplakt kon worden met bloemetjes, takjes enz. Onvermoeibaar creëerden ze verder. We sloten af met een kleine tentoonstelling en een versnapering. We bedankten elkaar!

Betty Schellevis-Guldemeester

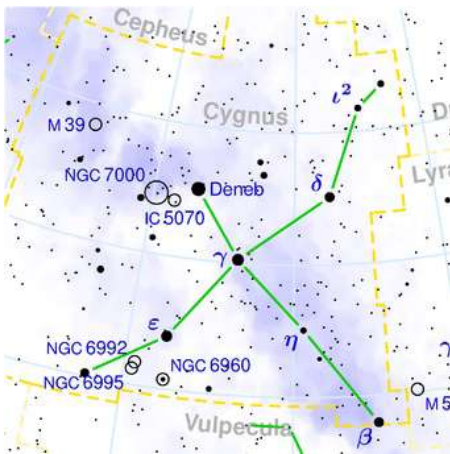
Tachsa 32ste jaargang 2021 – najaar /winter 28

Hieronder een tentoonstelling van de landschapsschilderijen:

Stjerren en stjerrebylden

It giet jûn om ferwûndering, sei Klaas Ybema, dy't ús ynliede yn de earste begjinsels fan de stjerrehimmel op de jûnsekskurzje fan 4 novimber. Dat slagge skoan. De helderste stjer dy't wij sjen kinne is Sirius, en dy stiet 8,6 'lichtjaar' fan

ús ôf, 81 biljoen km. Dat Sirius 8,6 ljochtjier fan ús ôfstiet, betsjut dat it ljocht dat wij *no* sjogge *dêr doe* op Sirius 8,6 jier lyn sa wie. Nei de loft sjen, is sjen yn it ferline. Mei as treast, neffens Klaas, dat it al miljarden jierren sa is, en ek noch miljarden jierren sa bliuwe sil, wat wij hjir ek mar útspoke.

It is ús, mei tank oan it waar en Klaas, slagge de stjer Deneb te sjen op 1700 lichtjaar. Dan sjochst dus nei eat wat yn 400 bard is. De Friezen wienen doe drok dwaande terpen te bouwen, mei't der yn dy tiid in stiigjende seespegel wie, lykas no, mar wij ha it oan ússels te tankjen....

We ha mear sjen kinnen, Grote Beer, Kleine Beer, Ieniemienie Beer, de Andromedanevel, Cassiopeia kaam leau ik foarbij en noch oaren. Mar ik dreamde yn de stille en sachte jûn wei bij Deneb fan it sterrebyld Zwaan.

Baukje Miedema

Weer rond Oudemirdumerklif en haar uitersten

Even wat tegeltjeswijsheid: “Niets is veranderlijker dan het weer” en “Ochtdrood, water in de sloot” en “Als de wind over de Noord draait, staat Koning Winter in je Gaasterlandse achtertuin”. Er zijn er nog veel meer, evenals de kleurrijke verhalen over het weer rond het Oudemirdumerklif en het effect van 8 meter boven NAP.

Tijdens mijn onderzoek naar de verhalen rond het Oudemirdumerklif vertellen veel lokale inwoners en andere deskundigen dat het klif van invloed is op het weer. Rode draad door het verhaal is als volgt. Als een harde wind met regenbuien of sneeuw uit het zuiden komt en de wolken ontmoeten het klif dan gaat een deel van de wolken westwaarts richting Stavoren en Hindelopen en het andere deel gaat oostwaarts richting Sloten, Sint Nicolaasga en Tjeukemeer. Het gevolg is dat er op het klif geen of nauwelijks neerslag valt. Omgekeerd kan ook. Als de zuidelijke wind wegvalt en de neerslag ontmoet het klif met een hoogte van circa 8 meter dan komt er een bak neerslag naar beneden dat kan leiden tot landelijke bekendheid. We kennen de beelden van half augustus 2021 toen Woudsend onder water stond en er ongeveer 85 millimeter water over Gaasterland werd uitgestort.

Zo zijn er meer van dit soort voorbeelden. Een week voor Kerst 2009 viel er in Friesland een pak sneeuw van circa 30 cm, omdat een lagedrukgebied nagenoeg windstil bleef hangen en rondtollen. Wie herinnert zich de hete zomers niet van 1975 en 1976. Vooral in 1976 was er rond de Marderhoek geen groene grasspriet meer te vinden, aldus de familie Sminck die zich de droogte goed kan herinneren. Ook zij bevestigen dat het klif als een soort drempel werkt, waarover de wolken worden opgestuwd en achter Gaasterland hun waterlast laten vallen. In een krantenartikel van de Leeuwarder Courant van 22-8-1976 staat:

De boeren op **Marderhoek** zien vaak naar de lucht. Soms daagt er wat hoop. Dan komt er een bui aan. Mevrouw **Sminck**: „Jo sjogge se soms oankommen en jo kinne der hast mei fústkje, mar dan geane se boppe it klif wer útelkoar. It hat hjir sûnt febrewaris net wer reind. It is slim. Myn man klaget nooit, mar hy moat it wol forwurkje en hy hat wol syn soargen...”

En het kan nog erger. In de zomer van 1925 trok op Hemelvaartsdag een stevige onweersbui over het Oudemirdumerklif. De bliksem trof de boerderij van Jelle Hessels de Jong. De brand verwoeste de boerderij volledig. Volgens de kranten was de man verzekerd, maar dat bleek ‘fake-news’. De huidige bewoner Pier Boersma vertelde dat de boerderij werd herbouwd, maar dat Jelle geen 100 gulden meer had voor een extra investering in een kaasmakerij. In 1930 ging hij failliet en kocht Halbe van der Goot de boerderij. Diezelfde onweersbui trok verder in oostelijke richting en sloeg toe in Bantega; ook daar sloeg de bliksem in een boerderij die volledig afbrandde.

Zo zijn er ongetwijfeld meer van dit soort voorbeelden en je vraagt je af hoe een iets hoger gelegen element in het landschap (klif), van hooguit 10 meter boven NAP het weer kan beïnvloeden. Je zou eerder aan de bossen van Gaasterland of aan grote wateroppervlakten denken die van invloed zijn. Of temperatuurverschillen tussen land en water. Om daar een antwoord op te vinden heb ik de vraag gesteld aan Gerrit Hiemstra uit Balk. In een eerste reactie gaf hij aan dat de temperatuur van het IJsselmeer een reden is. In afwachting van zijn definitieve reactie heb ik de vraag ook voorgelegd aan een andere weerman (Rob Groenland) van het KNMI in De Bilt.

Vaak hoort men zeggen: “Die rivier zorgt ervoor dat onze gemeente gespaard bleef van het onweer” of “De hevige bui werd tegengehouden door het hoog tij.” Het blijkt echter dat dit allemaal verkeerde veronderstellingen zijn, want de watermassa’s van rivieren, kanalen, enz... zijn te klein om een significante invloed te hebben op het lokale weer.

Voor het ontstaan van een bui of een onweer is er vocht, onstabiliteit en een trigger nodig. Buienwolken ontstaan door opstijgende warme lucht en zeker in de zomer is de lucht boven land warmer dan boven water. Dit noemen we convectie. Wat er dan nog ontbreekt, is dat laatste duwtje om de lucht te laten stijgen. Dat kan een front of lagedrukgebied zijn of een topografische vorm zoals een berg of grote watermassa. Bij rivieren zou die trigger dan het temperatuurverschil met dat boven land zijn. Wanneer het water van de rivier warmer zou zijn dan de lucht boven land, dan zou de bui moeten groeien en wanneer de rivier kouder is zou de bui moeten uitsterven. Maar uit onderzoek blijkt dat de watermassa van een doorsnee rivier gewoonweg te klein is om echte temperatuurverschillen te veroorzaken.

Wie in de archieven duikt of via de website Delpher.nl of de krantvantoen.nl op zoek gaat naar andere voorbeelden komt soortgelijke berichten tegen. De sneeuw

van februari past niet helemaal in dit plaatjes maar de harde oostenwind leverde wel mooie plaatjes op bij het klif.

Arnoud van de Ridder

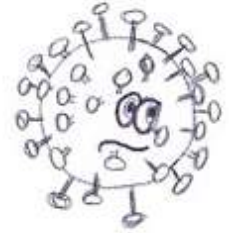

Programma IVN-Súdwesthoeke 2022

Hieronder vind je het voorlopige programma van onze afdeling voor 2022. Of het programma door kan gaan of dat dit in een gewijzigde vorm kan, hangt helemaal af van de ontwikkelingen rondom het corona-virus en de coronamaatregelen van de regering.

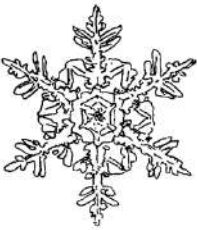
Houd daarom je mail en de website en facebook-pagina van IVN Súdwesthoeke goed in de gaten, daarop vind je steeds de actuele informatie.

Voor alle activiteiten geldt dat **opgave verplicht** is!

Zondag 30 januari: Winterwandeling Grutte Brekken bij Lemmer

Tijd 10.00 uur tot 12.00 uur. Verzamelen aan het einde van de Wielewei 4, 8531 ZX Lemmer bij de Rioolwaterzuiveringsinstallatie Lemmer. Gids: Jan Tijsma in samenwerking met Staatsbosbeheer. Vanwege beperkt aantal deelnemers is **aanmelden verplicht** via mail: jtijmsma@hetnet.nl

De winterwandeling gaat door voormalige boezemlanden welke tot moeras zijn omgevormd. Het gebied strekt zich uit van de nieuwbouw van Lemmer langs het water van de Grote Brekken tot een eind richting Follega. In deze periode van het jaar is het een rustgebied voor de wintergasten. Uiteraard zijn dat de verschillende soorten ganzen en eenden, waaronder smienten en nonnetjes. Neem de verrekijker mee en zorg voor warm kleding en waterdichte schoenen.

Zaterdag 5 maart: Bomen herkennen in de winter

Start: 14.00 uur. Plaats: Ingang Wikelerbosk, vlakbij de kerk in Wikel aan de Menno van Coehoornweg. Met toestemming van It Fryske Gea. Gids: Sytse Bouwhuis. Informatie en **opgave** via [syitsebouwhuis@gmail.com](mailto:sytsebouwhuis@gmail.com)

We staan stil bij de winterkenmerken van een 20-tal inheemse bomen en struiken in het voormalige landgoed in Wikel.

Zondag 3 april: Voorjaarswandeling Epemastate

Start 13.00 uur op het parkeerterrein van Epemastate te Ijsbrechtum. Gids: Ger Bosklopper en Betsie Kool. Maximaal aantal deelnemers 20. **Opgave verplicht** bij Betsie Kool, via aemkool@ziggo.nl

We wandelen rustig door het park van Epemastate, dat aan het begin van de 19^e eeuw is ontworpen door tuinarchitect Lucas Pieters Roodbaard. We kunnen hier genieten van de stinzenflora, bosvogels en -planten en de verschillende soorten bomen.

Zondag 24 april: Voorjaarswandeling door de Uitheingpolder bij Tacoziyl.
Tijd 10.00 uur tot ca. 12.00 uur. Verzamelen aan de Plattedijk ter hoogte van de Schuddingsteeg, Lemmer. Gids: Jan Tijsma in samenwerking met Staatsbosbeheer. Vanwege beperkt aantal deelnemers is **aanmelden verplicht** via mail: jtijmsa@hetnet.nl

De voorjaarswandeling gaat door een beschermd natuurgebied langs oude kleiputten en de IJsselmeerkust met basaldijk. Op de plasjes en langs de IJsselmeerkust zijn in deze periode niet alleen de weidvogels en vroege voorjaarstrekkingen aanwezig, maar zeker ook de groepen ganzen en zwanen. Natuurlijk komt u ook meer te weten over de ontstaansgeschiedenis van dit gebied. Aanbeveling om waterdicht schoeisel aan te trekken en een verrekijker mee te nemen.

Zondag 8 mei: Vroege (zang)voegelexkursie

Tijd: 5.00 uur tot ca. 7.00 uur. Start: Ingang Wikelerbos, vlakbij de kerk in Wikel aan de Menno van Coehoornweg. Met toestemming van It Fryske Gea en Staatsbosbeheer. Gids: Sytse Bouwhuis. Informatie en **opgave** via sytsebouwhuis@gmail.com

Genieten en herkennen van vogelzang in bos, riet en open veld. Om 7.00 uur is er koffie.

Zaterdag 14 mei: Stekjesruilbeurs

Tijd: 11.00 – 16.00 uur. In de tuin van Mar en Klif, De Brink 4 in Oudemirdum. Informatie bij Ria Brouwer, via ria2brouwer@gmail.com

In 2022 hopen we weer een stekjesruilbeurs te kunnen organiseren. Je kunt planten, stekjes en zaden van uiteenlopende aard en sortering inbrengen en weer ander materiaal voor je tuin meenemen. Gratis toegang voor iedereen, ook als je niets te ruilen hebt. Misschien vind je toch nog wel wat aardigs om mee te nemen.

Zaterdag 28 mei: Excursie ‘Het geheim van het Galgelân

Start: 14.00 uur tot 16.00 uur. Startpunt: Bokkepleats, Fiifgeawei 26 in Offingawier. Gids: Nico Brandsma, in samenwerking met Staatsbosbeheer.

Opgave bij Nico Brandsma, via nicobrandtsma@xs4all.nl

Een reis door de bijzonder rijke historie van het Sneekermeergebied. Vanuit Offingawier wandelen we langs de Offemierstersyl en de eenvenoude Grienedyk naar het mysterieuze Galgelân aan de oevers van het Sneekermeer. Een landschapsexkursie met ook veel aandacht voor flora en fauna.

Zaterdag 4 juni: Algemene plantenexcursie (beginners)

Start: 13.30 uur tot 15.30 uur. Startpunt: Camping De Verborgten Hoek, Bokkeleane 3 in Harich. Parkeren kan op de camping. Gidsen: leden van de plantenwerkgroep. **Opgave verplicht** bij Baukje Miedema, via baukjemiedema@home.nl

Algemene excursie voor mensen die wel een wat namen van planten willen leren kennen. Het gaat om de gewone planten die je in de natuur kunt tegenkomen. Ook over deze planten is wel iets te vertellen.

11 juni: Slootjesdag voor kinderen

Nadere informatie volgt via de mail en de pers.

Zondag 12 juni: IVN-LEDENEXCURSIE Oudemirdumerklif

Start 10.00 uur tot 15.00 uur. Startpunt: De Dollen 10 in Oudemirdum. Gids:

Sytse Bouwhuis. Informatie en **opgave** via [syitsebouwhuis@gmail.com](mailto:sytsebouwhuis@gmail.com)

Een unieke wandeling van ca. 8 km over boerenland, het Oudemirdumerklif en de Huitenbuursterbuitenpolder. Deze unieke LEDENDAG gaat langs de boorden van het IJsselmeer, waar je nooit mag komen. De dag is tot stand gekomen met toestemming van Natuurmonumenten, It Fryslke Gea, vijf boeren uit de Marderboek e.o., De Hege Gerzen en de Huitebuursterbuitenpolder. Tijdens de excursie is er aandacht voor flora, fauna en geomorfologie.

Vrijdag 24 juni: Zonnewende natuurwandeling De Dollen en Wyde Rien te Harich.

Tijd 20.00 uur tot 22.00 uur. Verzamelen bij de ingang van It Swin aan de Keamerlânswei tussen Harich en Elahuizen. Gids: Jan Tijsma, in samenwerking met Staatsbosbeheer. Vanwege een beperkt aantal deelnemers is **aanmelden verplicht** via mail: jtijmsa@hetnet.nl

Deze avondwandeling op één van de langste dagen van het jaar gaat door een niet vrij

toegankelijk natuurgebied met oude dijkes, rietlanden en moeras. Natuurlijk komt ook de geschiedenis van dit gebied aan de orde over de rietwinning en de speciale vegetatie. Met een beetje geluk treffen we ook een opvliegende roerdomp en de baardmanneljes aan. Waterdicht schoeisel is noodzakelijk en de verrekijker een aanbeveling.

Zondag 26 juni: Algemene plantenexcursie in de Makkumer Súdwaard (gevorderden)

Tijd: 10.00 uur tot 12.00 uur. Startpunt: parkeerterrein aan de Suderseewei bij de rotonde in Makkum. Gidsen: Ronald Schouten en Klaas Ybema. **Opgave**

verplicht bij Baukje Miedema, via baukjemiedema@home.nl

De excursie voert naar de grasvelden rondom het meer in de Makkumer Súdwaard. Volgens It Fryslke Gea, de beheerder van dit gebied, groeit en bloeit daar een heel interessante vegetatie.

Zaterdag 9 juli: Kennismaken met de De Twigen

Start 10.00 uur tot 12.00 uur. Voor het startpunt rijdt u naar de Tramwei in Joure (de oude weg naar Sneek). Komt u vanaf Joure dan is de ingang naar De Twigen aan de linkerkant van de weg ongeveer 100 meter voorbij de afslag naar de snelweg. Er staat een ijzeren hek bij de ingang en de gids Constance Smit wacht u daar op. Inlichtingen en **opgave** via constance-smit@hetnet.nl

Een verrassende natuurwandeling door het 20 ha grote gebied De Twigen (tussen Sneek en Joure) met informatie over de ontstaansgeschiedenis en de aanwezige flora en fauna.

Zondag 31 juli: Zomerwandeling in natuurgebied It Warkumer Nijlân bij Workum

Tijd 10.00 uur tot 12.00 uur. Verzamelen bij het station Hindeloopen op de P+R aan de Stationsweg. Gids: Jan Tijsma in samenwerking met Staatsbosbeer. Vanwege een beperkt aantal deelnemers is **aanmelden verplicht** via mail: jtijtsma@hetnet.nl.

De wandeling start aan het eind van de Ljeuwe Klazes Leane en vandaar door het natuurgebied (Staatsbosbeher) naar de het vuurtorentje. De geschiedenis van het gebied, voormalig dichtgeslibd buitendijkgebied, is al de moeite waard om te horen en te bekijken en verder is het gebied rijk aan vogels en kent het door de verschillende overgangen een grote variatie in plantengroei.

Zondag 9 oktober: Natuurwandeling in It Swin te Harich

Start 10.00 uur tot 12.00 uur. Verzamelen bij de ingang van It Swin aan de Keamerlânswai tussen Harich en Elahuizen. Gids: Jan Tijsma in samenwerking met Staatsbosbeher. Vanwege een beperkt aantal deelnemers is **aanmelden verplicht** via mail: jtijtsma@hetnet.nl

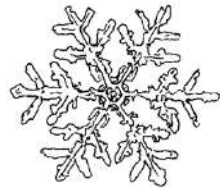
Deze stevige wandeling door het natuurgebied van Staatsbosbeher gaat via de vogelkijkhut om het meertje naar het uitkijkplateau. Deze natuurwandeling staat garant voor allerlei mooie waarnemingen en dat levert soms bijzondere vogelsoorten op. Vaak is ook het ijsvogeltje aanwezig en zeker de baardmannetjes. Natuurlijk komt ook de geschiedenis van dit gebied onder de aandacht. Aanbeveling warme kleding en waterdichteschoeisel. Neem ook de verrekijker mee.

Oktober: Fietstocht langs bijzondere bomen

Nadere informatie volgt.

Zaterdag 5 november: Natuurwerkdag

Werkgroep Sneek. Verdere informatie volgt.

Eind december: Eindejaarsplantenjacht

Verdere informatie volgt nog. Organisatie: Ruud Oudega.

Mogelijke andere activiteiten:

- Maart-april: Basiscursus vogels in eigen woonomgeving. Werkgroep Sneek
- Mei-juni: Lezing en wandeling bomen in het Wilhelminapark in Sneek. Werkgroep Sneek in samenwerking met Bibliotheek Sneek.

Paddenstoelenfoto's van Ria

De laatste 2 foto's zijn genomen bij het rondel in het Rijsterbos met een week tussentijd.

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

IVN verbindt mens en natuur.
We laten jong en oud beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én
belangrijk natuur is.

Excursies
Lezingen
Cursussen
Activiteiten

Nieuws
en actuele
informatie voor
iedereen

www.ivn.nl/afdeling/sudwesthoeke
Facebook IVN Súdwesthoeke

Foto's: Jan Tijsma